

Τσούντας εν Εφενμαχς; 1928
Η Ελληνική Τέχνη.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Δύο κορυφαί της ελληνικής αρχαιολογικής επιστήμης—ο Καββαδίας και ο Τσούντας—ο πρώτος, πρό τεσσάρων περιόδων ετών, και ο δεύτερος, πρό δέσμιων ημερών, μᾶς ἔδωκαν δύο μνημειώδη ἔργα, με τὸν ἴδιον τίτλον. Τὴν «Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης». Ἐν τούτοις, τὰ δύο αὐτὰ βιβλία μετὰ τὰ ὁποῖα ἐπλουτίσθη, ἐντὸς δέσμιων ἐτῶν, ἡ νεοελληνικὴ κριτικὴ βιβλιογραφία, ἂν καὶ ἔχουν κοινὸν τὸν τίτλον καὶ κοινὸν τὸ θέμα, δὲν ἀποτελοῦν κανένα πλεονασμὸν καὶ καμμίαν ἐπανάληψιν. Καθέναξχει ἐκδικαίον τὸν χαρακτῆρα του καὶ τὸ περιεχόμενον του. Τὸ πρῶτον, προσφορισμένον διὰ τοὺς ἐδικούς, παρουσιάζει ἕνα χαρακτῆρα περισσότερον ἀκαδημαϊκὸν καὶ ἕνα περιεχόμενον λεπτομερές (τεκτονικῶς) ἐν ἁπλοῖς πρὸς τὰς ἀρχαίας καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν. Τὸ δεύτερον εἶναι ἕνα βιβλίον μᾶλλον ἐκλαϊκευτικοῦ χαρακτῆρος, μετὰ τὸ ὁποῖον ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τοῦ ἀπέβλεπε νὰ φέρῃ τὸ θέμα

τοῦ πλησιέστερα πρὸς τοὺς πολλούς.

«Σκοπὸς τοῦ παρόντος βιβλίου—ἀνακοινῶνται ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸν περὶ τὸν—εἶναι νὰ δώσῃ εἰς τὸ μορφωμένον ἑλληνικὸν κοινὸν ἀρίστην, κατὰ τὸ δυνατόν, ἀλλὰ συνάμα προσιτὴν τὴν εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς τέχνης εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, συνάμα δὲ μετὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον, δὲν ἐνέβη σκόπιμον νὰ φορτωθῇ τὸ καίμενον μετὰ ὑποσημειώσεις καὶ παραπομπὰς ὡς ἄλλα δημοσιεύματα. Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐμβαδύνουν περισσότερον εἰς τὸ θέμα κτλ».

Ἀλλὰ εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ γενικωτέρα σημασία τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τὸ ὁποῖον, ἀπὸ ὀλίγων ἡμερῶν, εἶναι κτήμα ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ὁ γνησιὸς σοφός, τοῦ ὁποῖου τὸ καθαρὸν ἀρχαιολογικὸν ἔργον εἶναι μία διέκδοσις δόξας καὶ τὸ ὄνομα μία δόξα τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης, ἐπιδοσθέναι νὰ γένηται ἕνας ἐκλαϊκευτὴς τῆς σοφίας τῆς ἐπιστήμης. Καὶ τὸ ἐπέτυχε μετὰ τὸν καλύτερον, ἀλλὰ ὅχι καὶ ἐυκολώτερον, δυνατὸν τρόπον, διότι μόνον ὁ τι βασιλῆυς κατέχει καὶ ἀγαπᾷ κανεὶς, ἡμπορεῖ νὰ τὰ καὶ ἡ ἀγαπῶν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Καί, ἔτσι, μετὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ σοφὸς ὁποῖος ὀλιγώτερον ἀπὸ πᾶν ἄλλον ἔγρα-

ψε—δίδει δὲν τὴν ἐπιζητήσαν καὶ τὴν μεγάλαν δημοτικότητα καὶ τὴν πρόχειρον καὶ ἁπλοῦς δόξαν—οἱ περισσότεροι ἀγνοοῦν τὰς καὶ τὸ ὄνομα του—ὁ ἀρχαιολόγος τοῦ ὁποῖου αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Μυκηναίων ἐπὶ ἔργον ἕνας ἀσύγκριτος ἐπιστημονικὸς τίτλος, δι' ὅσους γνωρίζουν τί ἔφραγεν εἰς αὐτὰς ὁ Σχλημαν καὶ τί ὁ Τσούντας—ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργον «Μυκήναι καὶ Μυκηναϊκὸς Πολιτισμὸς» ἐπὶ ἔργον καὶ παραμένει ἕνα ἔργον κλασσικὸν εἰς τὴν διεθνή βιβλιογραφίαν, ὁ σοφὸς τῆς βιβλιοθήκης καὶ τῆς σχολῆς, καταβαίνει, μετὰ τὸ τελευταῖον βιβλίον του, μεταξὺ μας καὶ μᾶς προσφέρει τοὺς καρποὺς τῆς σοφίας του, ὅπως προσφέρει μία μητέρα τὸν φρονικὸν καρπὸν εἰς τὸ ἀνήλικον παιδάκι, καθορισμένον ἀπὸ κάθε ἀπρόσιτον καὶ δύσπεπτον συστατικὸν ἔτοιμον νὰ χωνευθῇ καὶ νὰ ἀφομοιωθῇ.

Ἡ Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς Τέχνης. Ἀλλὰ ἡ Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς Τέχνης δὲν εἶναι μία σοφία διὰ τοὺς ὅλους. Ἡ Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ διὰ μέσον τῶν αἰώνων, εἶναι ἡ Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς, εἶναι ἡ Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ αἰσθηματος καὶ τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως καὶ τῆς ἑλληνικῆς φαντασίας, εἰς ὅλας τὰς δημοσίας καὶ τὰς ἰδιωτικὰς τῶν ἐκδηλώσεις. Εἶναι ἡ Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν μέχρι τῶν μετακλασσικῶν χρόνων. Τὴν Ἱστορίαν αὐτὴν τὴν ἔγραψεν ὁ γνησιὸς σοφός, τὴν ἀνέπνευσε, τὴν ἐψηλάφησε, μέσα εἰς τὰ τεῖχη τῶν πελοποννησιακῶν ἀκοροτάλειων, μέσα εἰς τοὺς θολωτοὺς τάφους τῶν βασιλέων τῶν Μυκηναίων, μέσα εἰς τοὺς μυστικὸν κόσμον τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Καὶ μᾶς τὴν προσφέρει ἐκ τοῦ φρονικού. Ὁρισμένους δ. κ. Τσούντας, εἰς τὸ τέρας ἑνὸς ἐνδόξου ἐπιστημονικοῦ σταδίου, μᾶς εἶχεν ἐπιφυλάξει τὴν ὥραιότεραν τοῦ χειρονομήσαν.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΕΛΕΚΤΟΝ

Κ. Καρανίου: 25/9
Τὸ ἔργον τοῦ Τσούντα, ἔργον μακρᾶς
ζωῆς, ἀπερριμένης ἐξ ἐκκλησίας εἰς τὴν
ἐπιστήμην, δὲ κρήνη κατ' ἀξίαν ἀπὸ τοὺς
ἐδικούς. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς καθαρῆς ἐπι-
στημονικῆς τοῦ ἀξίως, ὁ Τσούντας ἀφί-
κει τὴν μνήμην ἑνὸς πραγματικοῦ σοφοῦ,
τοῦ ὁποῖου ἡ οὐρανότης καὶ ἡ ιστορικο-
σὴν ἐπὶ ἔργον ὑποδειγματικαί. Ἀποσυρ-
θεὶς, ἀσχάτως τοῦ ἐνεργοῦ σταδίου καὶ ἀ-
φαιρεμένος εἰς τὰς προσφιλεῖς τοῦ μελέ-
τας, ἔζησεν ἀπορόβως καὶ εἰς τὴν οὐραν-
τῆς τελευταίας τοῦ ἡμέρας καὶ ἀπέθανεν,
ὅπως ἔζησεν, ὡς ἀληθὴς σοφός.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΣΟΥΝΤΑ

Τὸ βιβλιοπολεῖον Εὐτυχίου Βασινοῦ-
κη [Ἰωδὸς Ἰσπικράτους 15 Β] ἠγόρασε
τὴν βιβλιοθήκην τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἀρ-
χαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἑ-
κατέρωθεν Χρήστου Τσούντα. Ἡ πώ-
λησις τῶν βιβλίων θέλει ἀρχίσῃ ἀπὸ
1ης Δεκεμβρίου, εὐθὺς ὡς τελετωθῇ ἡ
ταξινόμησις τῶν.

25/9 1928

Σελ. 1928 Σελ. 10.
Σελ. 1924 Σελ. 9

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ
Ἀνηγγέλη, ἐπιστῆμη: σήμερον
τὴν πρωτὴν, ὁ θάνατος τοῦ διαπαιτού-
μενου ἀρχαιολόγου, ἀκαδημαϊκοῦ καὶ
καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Χρήστου
Τσούντα.

Ἐάν, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Τσούντα, ἡ
ἑλληνικὴ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη χάσῃ
τὸν πρῶτον αὐτῆς, δοκιμάζουσα ἀναπα-
νέρωτον στήρῃσιν, ὑφίσταται, ἐν τούτοις,
καὶ ἡ διεθνὴς ἐπιστήμη τὴν ἀπώλειαν ἑ-
νὸς σοφοῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπιστημονικὴ φή-
μη, πρό πολλοῦ εἶχεν ὑπερβῇ τὰ στενὰ ὅ-
ρια τῆς πατρίδος του.

Αἱ ἐργασίαι καὶ αἱ ἐρευναι τοῦ μετα-
στάντος ἀρχαιολόγου, ἐπὶ τοῦ Μυκηναϊ-
κοῦ ἱεροῦ πολιτισμοῦ, ἀποτελοῦν κλασι-
κὸν ἔργον. Εἶναι δὲ γνωστὸν δι' αὐτὰς
ἀνακατασκευὰς τῶν Μυκηναίων, ὅπου ὁ Τσούν-
τας ἐπὶ ἔργον ὁ ἐπιστημονικὸς συνεργάτης
τοῦ εὐτυχοῦς ἐρευνητοῦ Σχλημαν, ἡ συμ-
βολή του ἐπὶ ἔργον, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως,

Τεραστίας αρχαιολογικής σημασίας ἦσαν αἱ κατὰ τὸ 1886 ἀνασκαφαὶ τοῦ Ἑλληνος σοφοῦ ἀρχαιολόγου Χ. Τσούντα, εἰς τὸ Βαφεῖο. Τὸ ὄνομα τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἑλληνικοῦ χωριοῦ εἶνε σήμερον γνωστὸν ἀνά τὴν ὑψηλὸν καὶ καταλαμβάνει μίαν ἀπὸ τὰς ἐξεχούσας θέσεις εἰς τὰ ἀντίστοιχα κεφάλαια ὄλων τῶν ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων τοῦ κόσμου. «Ἡλιος»

Τὸ Βαφεῖο εἶνε ἓνα χωριουδάκι τῆς Πελοποννήσου, πού ἀπέχει κάπου δύο ὥρας νοτιῶς τῆς Σπάρτης. Δὲν παραλείπουν δὲ γὰρ τὸ ἐπισκεφθῶν οἱ περιηγηταὶ πού μεταβαίνουν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ἐκεῖ ἀνέσκαψεν ὁ Τσούντας καὶ ἔφερεν εἰς φῶς τὸν περιφημον τάφον μετὰ τὰ θαυμάσια εὐρήματα. Μεταξὺ τῶν εὐρημάτων ἐκείνων ὑπάρχον λίθοι, ὅπου εἶνε χαραγμέναι διάφοροι ἀναστροφάσεις. Ὑπάρχον διάφορα ἄλλα σκευῇ καὶ ἐργαλεῖα. Τέλος ἦλθον εἰς φῶς δύο χρυσαῖ ἀριστουργηματικὰ ποτήρια, διακοσμημένα μετὰ σκηνὰς ἀναγλύφους πού ἀναπαριστοῦν τὴν ζώγρησιν ταύρων ἀγρίων. Τὰ δύο αὐτὰ ποτήρια εἶνε σήμερον ἀνά τὸν κόσμον γνωστὰ καὶ ἀληθῶς ἄξια τῆς φήμης τῶν, ὅχι μόνον διότι «οἱ ταῦροι εἶνε αὐτόχρονα ζωντανοὶ—ὅπως λέγει ὁ Σ. Ρενάκ— ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι ἀποτελοῦν μνημεῖα καὶ μαρτυρικὰ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ἀσυγκρίτως ἀνώτερα ἀπὸ τὰ ἀνάλογα ἀσσυριακὰ ἀνάγλυφα». Ἀκόμη παρέχουν οὐκ εὐμελέτης τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀμέσως παρακάτω.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Καθ' ἡμεῖς
16 Feb 1940

ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ Κ. Α. J. B. WACE

(Πρῶην Δ.) τοῦ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς Ἀθηνῶν. Εἰδικῶς διὰ τὴν «Καθημερινήν».

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος περὶ τῶν ὁποίων γνωρίζομεν μερικά πράγματα εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῆς Νεολιθικῆς Ἐποχῆς, ἡ ὁποία ἔληξε περὶ τὸ 2.800 π. Χ. Οἱ συνοικισμοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἐξερευνήθησαν διὰ πρώτην φοράν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Χρήστου Τσούντα, εἰς Θεσσαλίαν. Τὸ θεῖον τοῦ κ. Τσούντα τὸ σχετικὸν μετὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθείσας ἀνασκαφὰς εἰς Σέσκουλο (Φθιώτιδες Θῆβαι) καὶ Διμήνιον, ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ἀποτελῇ τὴν βάσιν τῶν γνώσεών μας περὶ τοῦ νεολιθικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἀργότερον ὁ κ. Σωτηριάδης ἀνέσκαψε τοποθεσίας τῆς ἰδίας περιόδου, εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν Φωκίαν. Κατὰ τὴν ἰδίαν περίπτωσιν ἡ ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ διεξήγαγε, ἐπὶ πέντε ἔτη σειρὰ ἀνασκαφῶν εἰς Θεσσαλίαν καὶ εἰς τὴν κοινὰν τοῦ Σπερχειοῦ, ἡ δὲ δημοσίευσίς τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν τῶν ἑνὸς περισσότερον φῶς ἐπὶ τῶν συμπερασμάτων εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε καταλήξει προηγουμένως ὁ καθηγητὴς κ. Τσούντας. Ἀπὸ τότε καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι ἠρεύνθησαν τοποθεσίας εἰς Βοιωτίαν καὶ Θεσσαλίαν, ἡ δὲ ἀμερικανικὴ καὶ ἡ σουηδικὴ ἀποστολαὶ ἐδείξαν δι' ἐπιτυχοὺς ἐργασίας εἰς Κορινθίαν, Ἀργολίδα, Ἀρκαδίαν καὶ Νεμέαν, ὅτι οἱ ἴδιοι νεολιθικοὶ ἄνθρωποι κατῴκουν ἐπίσης καὶ εἰς Πελοπόννησον. Αἱ ἀνασκαφαὶ αἱ διεξαχθεῖσαι ὑπὸ Ἑλλήνων, Ἀγγλων καὶ Γάλλων εἰς Μακεδονίαν καὶ Θράκην, ἔφεραν εἰς φῶς καὶ ἐκεῖ ἐπίσης νεολιθικοὺς συνοικισμοὺς, οἱ ὅποιοι προσομοιάζουν πρὸς ἐκείνους τῆς Θεσσαλίας. Συνεπῶς, ἀπὸ τὰς ἀρχαιολογικὰς αὐτὰς ἀνακαλύψεις, αἱ ὁποῖαι—ὅλαι—ἐλάβαν χώραν κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, ἰδιαίτερος δὲ ἀπὸ τὰς ἐργασίας τοῦ Τσούντα καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, δυνάμεθα σήμερον νὰ σχηματίζωμεν κάποιαν ἰδέαν περὶ τῶν νεολιθικῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς τῶν.

1939
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ